Ч. 225 (12.591). Львів, пятниця 10. жовтня 1930. Poczt… opłac… ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

20 виборчих лист.

Львів, 8. жовтня 1930.

Як звичайно, так і при цих виборах докладний образ розташованих суперницьких таборів оставав до останньої хвилини закритий густою мрякою. Зналося про деякі бльоки й про деякі листи, але зналося теж, що тут і там іде ще жваве „перегрупування“, ведуться ще переговори та можливе є ще гуртування або розпорошення виборчих контрагентів. І, як звичайно, деякі передбачування здійснилися, але виявилися теж деякі несподіванки.

Передовсім несподіванкою було, що хоча від першого дня після розвязання сойму приготування усіх політичних партій і ґруп ішли під знаком бльоків, всетаки врешті-решт зголошено до державної виборчої комісії аж 20 державних лист. Правда, в 1922 році істнували в Польщі 22 виборчі листи, а в 1928 році аж 35. Тому цим разом зазначився деякий „поступ“. Всетаки 20 виборчих лист в пятому році володіння табору, якого чільним гаслом є боротьба з партійництвом — це будь-що-будь знаменний і богатомовний факт! Можна довести до того, що кілька партій буде вязатися у бльоки і що наслідком того буде введена до мінімум ліцитація виборчих гасел і аґітаційна демаґоґія. Однак наслідком цього може бути редукція лист щонайвище з 35 на 20, — менше двох десятків виборчих суперників на виборчому полі у Польщі ніяк не може зголоситися!

А проте при ближчому розгляді списку зголошених лист побачимо, що на ділі більшість з них або взагалі ніякого поважного впливу на вислід виборів не буде мати, або цілком таки є фіктивна і в останній хвилині буде певне випофана. Розпорошені й частинно фіктивні листи належать до трьох таборів: 1) санації, 2) жидів і 3) комуністів. Санаційних лист є на диво аж 4. Правда, в 1928 році крім „одинки“ істнувала теж окрема просанаційна листа „Звйонзку Хлопского“ (Стапінського), був теж „Народово-паньствови бльок праци“ і окремо монархісти та інваліди; — всі ті листи, — як відомо, з них лише листа Стапінського здобула 3 мандати, — відпали зовсім.

Однак цим разом, здавалося, ніяких тих „сателітних“ санаційних лист не буде, а то з огляду на фіґурування на листі ББ на першому місці імени маршала Пілсудського! Ця кандидатура теж належить до виборчих несподіванок. Вона вказує, що санаційний табор ставить при цих виборах на карту *все*, навіть авторитет імени маршала, і що — видно — рахує на побіду, як на щось цілком певне й безсумнівне. Очевидно, що з тих 4-ох санац. лист — три не гратимуть ніякої ролі. З того окрема листа ґрупи десидентів із „Стронніцтва Хлопського“ має характер лише маленької диверсії проти „Центроліву“ (чоловий кандидат тої листи, б. посол Плюта відразу оголосив, що він не має з тою листою нічого спільного й поставлено його кандидатуру без його згоди й відома), а сакраментальна, і при попередніх виборах фіґуруюча окрема монархістична листа вийде теж напевне без мандату (на листі ББ стоять чейже теж князі Радзівіл і Любомірський). Тільки т. зв. ББС., себто санаційні сецесіоністи з ППС можуть денеде по містах здобути по одному мандаті, там, де мають у своїх руках міську раду й маґістрат (напр. у Варшаві).

Розбиття жидів стало для всіх несподіванкою. Здавалося, що після невдачі спроб відновити бльок нац. меншин, жиди підуть за прикладом німців, українців і білорусинів та творитимуть єдиний жидівський фронт. Не знаємо всіх перипетій жидівських міжпартійних, станових і краєвих переговорів. Фактом є, що істнує аж 5 жидівських лист: 2 соціялістичні („Бунд“ і „Поалей Сіон“), галицькі сіоністи (фірма „Бльок Націон. Жидівський у „Малопольщі“), сіоністи з інших земель Польщі: (фірма: „Бльок оборони прав жид. національности в Польщі“, на чолі з б. послом Ґрінбаумом) і врешті бльок усіх найбільше назадницьких і угодових жидівських елементів, як ортодокси, „фолькісти“, купці й ремісники (на чолі луцький рабін Сороцький і відомий варш. банкир Шерешевський). На Галичині загально-жидівське розбиття у Польщі практично мало відіб'ється, однак взагалі факт 5 жидівських реальних (не фіктивних) лист свідчить і про велику сусп.-політичну диференціяцію жидів у Польщі і про ще більші різниці психіки та ментальности в різних частинах польської держави.

Що торкається фіктивних лист, то найбільше їх зголошено з табору комуністів і т. зв. комунізуючих. Отже маємо 1) „Єдність хлопсько-робітничу“, — листу виразно демонстративну і мабуть згори призначену „на заріз“, тому, що майже всі її кандидати перебувають або з Совдепії або в Німеччині; 2) білоруське „Змагання“ (б. Білор. Громада) з б. послами Ґавриліком і Дворчаніном (оба у вязниці); 3) „комунізуюча“ ППС-лівиця; 4) „Обєднана польська лівиця Самопоміч“ і 5) „Сель-Роб лівиця“ (Буцько і Буґаїв — відкіля наші сельроби взяли таких фірмових кандидатів?). У комуністів, як відомо, особи та національність не ґрають ролі, бо кожний мусить говорити те саме. Тому вони в останній хвилині, залежно від обставин, дають гасло голосувати лише на одну листу, а їхні однодумці настільки добре орґанізовані і здисципліновані, що йдуть сліпо за цим гаслом.

Із решти шости, незгаданих ще лист, три листи польські: 1) Центроліву („Союз оборони свободи“, на чолі з марш. Дашинським), 2) ендецька („народова“, на чолі з Тромпчинським) і хадецька („Католицький Бльок Людовий“, на чолі з б. прем'єром проф. Поніковським). З одною листою виступили обєднані німці, з одною москалі (а радше галицьке РСО, бо росіяни з інших земель мабуть дістануть якісь мандати на санаційній листі ББ!), і врешті *одну спільну листу зголосили українці й білорусини.*

І ось, коли взяти навіть під увагу, що польських поважно-конкуренційних лист *буде лише* 4 (санаційна, центро-ліва, ендецька і хадецька) і що зі зголошеного числа 20 деякі листи автоматично відпадуть чи не ґратимуть поважної ролі, всетаки на тлі виборчої конфіґурації на перше місце вибивається *єдність українців.* В попередніх виборах зголошено загалом 6 українських державних лист („18-ка“, 22-ка“, два Сельроби, УНС і УПП), тепер, рахуючи вже Сельроб-лівицю, — всього *дві*, себто одну листу національну й демократичну та одну інтернаціональну й комуністичну. Без огляду на вислід виборів — ця маніфестація єдности є уже тепер і остане великою українською побідою, вона є і буде доказом великої нашої політичної зрілости та орґанізаційного хисту!

Зголошено в Польщі *20 виборчих лист* — із того лише *одну від імени українського населення!* Ця вістка повинна стати великою розвагою для усіх, хто в нинішні страшні часи може подався дещо духом, і повинна стати рішучим товчком до якнайбільшої виборчої активности.

Український і Білоруський Виб. Бльок.

Державна листа до Сойму.

1. Д-р Дмитро Левицький, адвокат, б. посол, голова УНДО.
2. Володимир Целевич, б. суддя, б. посол (УНДО).
3. Дмитро Паліїв, журналіст, б. посол (УНДО).
4. Михайло Матчак, журналіст (УСРП).
5. Фабіян Єреміч, аґроном, б. посол (білорус).
6. Сергій Хруцький, б. ґімн. учитель, б. посол (УНДО).
7. Василь Мудрий, журналіст, гол. редактор „Діла“ (УНДО).
8. Іван Лучишин, інжинір (УСРП).
9. Олександер Рочняк, б. суддя (УНДО).
10. Микола Роґуцький, господар, б. посол (УСРП).
11. Іван Кедрин-Рудницький, журналіст (УНДО).
12. Остап Коберський, кооператор (УСРП).
13. Олена Шепарович (УНДО).
14. Д-р Роман Домбчевський, адвокат (УСДП).
15. Амврозій Березовський, ґімн. уч. (УНДО).
16. Семен Жук, кооператор, б. посол (УСРП).
17. Осип Боднарович, журналіст (УНДО).
18. Д-р Іван Ґижа, прив ур. (УНДО).

Державна листа до Сенату.

1. Д-р Дмитро Левицький, адвокат, б. посол, голова УНДО.
2. Володимир Кузьмович, дир. ґімн. (УНДО).
3. Д-р Степан Витвицький, адвокат (УНДО).
4. Микола Роґуцький, господар, б. посол (УСРП).
5. Д-р Теодор Ваньо, адвокат (УНДО).
6. Микола Творидло, аґроном (УНДО).
7. Андрій Кусик, друкар (УСДП).
8. Іван Бондарук (УСРП).
9. Вячеслав Богданович, б. сенатор (білорус).

Італія в світовій економічній кризі.

(Від нашого кореспондента.)

Рим, 3. жовтня 1930.

Вчора в великому сальоні Перемоги в Венеціянській палаті в Римі відбулися збори Національної Корпоративної Ради, цього фашистівського економічного парляменту, що має реґулювати ціле економічне життя Італії і складається з представників корпорацій, експертів відповідних міністерств і кількох представників фашистівської партії.

Мусоліні мав відкрити збори інавґураційною промовою, до якої привязували — у звязку з новими змінами на полі інтернаціональної політики — не знати які несподіванки. Промова дійсно була, але ніяких сензацій не дала. Та й чи може бути підхожим місцем для політичних сензацій така чисто економічна інституція, як Вища Корпоративна Рада? Далеко більше підстав надіятись цікавих новин з чергової сесії Великої Фашистівської Ради, що почнеться у тійже таки Венеціянській палаті дня 7-ого жовтня. Тим більше, що на її порядку денному стоять такі точки, як доповідь міністра зак. справ про останню фазу італьо-французьких переговорів у справі морської проблеми, — переговорів, що, як відомо, не довели до жадного успіху.

А проте, всеж і в учорашній промові Мусолінія були деякі пункти, які варто підкреслити. Перш за все — вперше офіційно опубліковано цифру совітських замовлень в Італії — на 200 міліонів лір. При чому італійський уряд був примушений ґарантувати італійським промисловцям не на 65 прц. капіталу, як перше рахував, а на

75 прц. Це виказує з одного боку, який у дійсності кредит мають більшовики в італійських промислових колах, а з другого боку, що італійський уряд, йдучи на комерційний договір з більшовиками, дбав головним чином про те, щоби дати працю італійським фабрикам, хоча би і на ризико державного капіталу, так само як влаштовує цілу низку громадських робіт, аби лише зарадити безробіттю. Бо Італія теж мусить змагатися з безробіттям, але коли, скажемо, Німеччина й Англія, витрачуючи величезні кошти на непродуктивні субсидії безробітних, досягають лише щораз більшого зросту кількости безробітніх, що поволі перетворюються в категорію державних пенсіонарів, Італія видає ці субсидії у формі продуктивної праці, що скорше чи пізніше, повиннаб принести цілій нації добрі плоди.

Підтримати загрожену світовою крізою національну промисловість, поскільки вона опирається на здорових економічних підставах, є не лише правом, але й обовязком держави. Справді бо, запитує Мусоліні, — „Чи могла держава залишатися байдужою до долі т-ва Козулич, — т-ва мореплавства і транспортів, — що є істотним фактором економічного життя венеціянської провінції? Чи могла держава вмивати руки перед можливим банкроцтвом південної промисловости бавовни, що забезпечує працю 10.000 робітників? Чи могла держава залишатися пасивною перед загрозою, що 81.000 дрібних вкладчиків новарської провінції могли би позбутися половини своїх ощадностей? Чи могла держава відмовити промисловцям піднести відсотки забезпечення з 65 на 75 проц., коли справа йшла про 200 міліонів замовлень зі СРСР... Хочу пригадати ще державні інтервенції для мармурової промисловости, для бавовняної промисловости Венеції, для банків Венеції і Марків... Фашистівський уряд не є нечутливим і далеким до стану економічного неадужання, він тримає пульс нації у своїх руках: всі хворі і загибаючі кидають йому своє С. О. С., але не всі можуть бути порятовані, — навпаки дехто заслуговує йти на дно коміть-головою..."

Загально Мусоліні підчас своєї промови виявив бадьорий настрій і хотів бути оптимістом:

— Якщо не трапляться — казав — які непередбачені і несподівані події, як якась війна — тут додаю, що Італія робить, робила і буде робити все можливе, щоби її оминути, — якщо фази кризи не будуть зрушені якимись несподіваними елементами, ми скоро залишимо вже ніч за своїми плечима, бо наближаємося до світанку. Світова кріза власне останніми днями досягла свого кульмінаційного вершка, у звязку з новими крахами на американській біржі. — І тепер становище є дуже просте: або кінець усьому або почнеться відродження. Але світова економія і людськість не можуть загинути, і відродження мусить початися. Та не треба і тут занадто спішитися, — цей цикль відродження не може бути коротшим від трьох років, якщо ми хочемо вимірати в часі перехід від теперішнього стану мізерії до стану відносного добробуту. Само собою, що фашистівський режім зробить все можливе, щоби скоротити цей перехідний час якнайбільше..."

Треба признати фашистівському урядови, що він дійсно тримає руку на пульсі нації і, відповідно до того пульсу, незвичайно швидко реагує на хоробливі симптоми. Цікаво з цього погляду приглянутися новим директивам аграрної політики. Перші роки фашистівського режіму були, як відомо, присвячені так званому „змаганню за хліб", — за побільшення хлібної продукції, яка малаб звільнити Італію від економічної залежности в хлібі від інших держав. Але саме останній рік виявив наявно, що, невважаючи на поважні успіхи Італії на цьому полі, загальна світова продукція хліба осягнула таких розмірів, що витрати на хліборобство в Італії не можуть виплачуватися. Тим більше, що рівнорядно з побільшеною хлібною продукцією, споживання хліба все зменшується. Коли світова продукція хліба, якщо ми виходитимемо зі статистичних даних 1928 р., збільшилася на 28 відсотків у порівнянні з довоєнними часами, то населення збільшилося лише на 15 відсотків. Крім того департамент хліборобства Злучених Держав Півн. Америки виказав цифрами, що в Англії кожний громадянин уживав хліба у роках 1928-29 лише 150 кільогр., замість 187 у 1913 р.; у Франції — 198 замість 248; у Німеччині 90 замість 105, у Злучених Державах Америки — 125 замість 154. У звязку з тим ціни на хліб зійшли з 1.30 дол. на шикагській біржі в вересні 1928 р. до 0,81 в вересні 1930 р.

У звязку з вивозом совітського хліба до Европи і Америки ці ціни мають ще більше впасти. Для країн з порівнюючи бідною землею, що вимагає великих витрат енергії та капіталу, продукція хліба тратить всяку користь і вливається у чисту страту.

Тому італійський уряд, оцінивши дуже швидко світову ситуацію, проголошує нове „змагання" — за виноград. *Не за вино*, що підлягає численним обмеженням внаслідок антиалькогольної політики Америки і деяких інших країв, але за виноград до стола, що находить в Італії дуже підхожий ґрунт, має великі перспективи на експорт.

Цього тижня відбулося в усій Італії „Свято Винограду", що мало спопуляризувати нову ідею. По вулицях Риму продавали прегарні золоті китиці і фолькльористичний кортеж зі щонайменше 40 возів, убраних галузками, виноградним листям, кошиками з китицями ягід і з дівчатами в народніх різнобарвних строях, що робило чудове враження.

Що й казати, виноградна культура є більше в традиції італійського народу, ніж — хлібна, і не дурно старий Горацій підказував Варові. „Не сади навкруги родючого Тиволі і мурів Катулла ніякого дерева поперед святого винограду..."

Евг. Онацький.

Ще про інтервенцію у городського старости.

У 222. числі „Діла" була опублікована замітка про інтервенцію представників українських львівських установ у ґродського старости п. Галяса в справі охорони укр. установ. У звязку з тією заміткою наспіло до нас спростування від ґродського староства, яке ми опублікували в 224. числі „Діла". Спростування відносилося до одного речення в замітці. Та цим спростуванням справа для ґродського староства не скінчилася. Бо рівночасно зі спростуванням у нашому щоденнику появилася в усій польській пресі, що виходить у Львові, ще й окрема енунціяція Ґродського староства про цю інтервенцію.

Вважаємо за доцільне познайомити наших читачів з тією енунціяцією та радимо порівнати її з нашою заміткою про неї у 222. числі „Діла".

Названа енунціяція дослівно звучить:

„Супроти незгідного із правдою звідомлення з ходу розмови львівського городського старости з представниками українських культурних та господарських інституцій, що відбулась 4. ц. м., поміщеного в „Ділі" 7. X. ц. р. ч. 222., як також нестислого звідомлення, поміщеного в „Хвілі" з дня 8. X. ч. 4143, городський староста виясняє, що делеґати, які явились 4. ц. м. в годинах приняті, просили перевести в укр. інституціях ревізію на доказ, що в цих льокалях не переховується вибухових матеріялів, та приділити тим інституціям постійну поліц. охорону. Рівночасно просила вплинути на польську пресу, щоби вона занехала обвинувачення українців в замахах на власні інституції.

„У відповіді на дезидерати, які висунула делеґація, городський староста виянив петентам,

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 10. ЖОВТНЯ 1930.

АЛЬФОНС ДОДЕ. 28)

МАЦІЦЬКИЙ

ПОВІСТЬ.

Нині згадую про це зі сміхом, але тоді Маціцький, далебі, не сміявся і все це робив дуже поважно. Я передавав готовий лист Роґерові, щоби він переписав його своїм гарним військовим почерком, а він передавав мені негайно відповіді (бо ця нещаслива відповідала на листи!), а я на їх підставі підготовляв плян, як треба підходити до справи.

Кажучи щиро, ця забава припала мені до вподоби, може навіть трохи за багато. З думок мені не сходила оця невідома бльондинка з паком білої лілеї. Хвилинами мав я враження, що пишу до неї від себе. Я додавав до листів особисті признання, нарікав на лиху долю, на подлих і малих людей, серед яких мусів я сидіти і кричав: „Ох! Цециліє! Якби ти знала, як я тужу за твоїм коханням!"

А інколи, коли цей бамбула Роґер підкручував вусища з вдоволенням: „Летить на нашу вудку! пишіть тільки так далі!" тоді я нишком сердився на себе: „Як вона може вірити, що така каварняна надута бочка в силі писати такі архитвори, повні туги та меляхнолії?!"

А проте вона вірила в це і вірила так сильно, що одного дня фехтмайстер приніс мені з тріюмфом таку відповідь від неї: „Нині в 9. год. веч. під маґістратом!"

Чому завдячував Роґер свій успіх: чи тому красномовству, чи довжині своїх вусищ? Ви самі можете відповісти на це, мої читачки. Та знайте, що тієї ночі Маціцький мав дуже неспокійні сни в своїй похмурій спальні. Йому снилося, що він був великий, що мав вуси і що паризькі дами на дуже поважних становищах призначили йому зустріч під маґістратом...

Найкомічніше було те, що на другий день, я мусів написати до Цецилії лист з подякою за все те щастя, якого я зазнав: „Янголові, що згодився зійти на землю на одну ніч..."

Треба признати, що коли Маціцький писав цей лист, то серце його казилося. На щастя, на цьому листування обірвалося і якийсь час не чути було нічого, ні про Цецилію ні про її високе становище.

XI.

Мій приятель фехтмайстер.

18-го лютого нападало в ночі багато снігу і хлопці не могли бавитися на подвірі. Коли ранішні лекції скінчилися, всім казали зібратися на перерву в руханковій салі.

Я вважав на них.

Була це саля давньої моряцької школи. Чотири голі стіни з малими загратованими вікнами, з напів повириваними гаками, зі слідами драбин, а посередині салі на великім сволоку величезний залізний обруч на мотузі.

Хлопці з цікавістю оглядали гори снігу на вулицях і робітників, що скидали його лопатами на вози.

Та я не чув нічого.

У кутку, зі слізми в очах, я читав лист. Хлопці могли перевернути ґімназію коміть головою, а я не запримітив би цього. Це був лист від Якимця, з Парижа, — так! з самого Парижа, як казала про це марка! — такого змісту:

„Дорогий Данильцю!

„Мій лист певно здивує тебе. Ти й не догадався би — га? — що я в Парижі від двох тижнів. Я покинув Ліон не кажучи нікому ні слова... рішився на таке і вже!... Не дивуйся! Я нудився смертельно в цій страшній дірі, головно від часу твого виїзду.

„Приїхав я сюди з 35 франками в кишені і 6 листами, які дістав від отця пароха з Сенізіер. На щастя Око Провидіння заопікувалося мною відразу і я найшов одного старого маркіза, який прийняв мене на свого секретаря. Ми порядкуємо його спомини: пишу те, що він диктує і дістаю 100 фр. на місяць. Не є це дуже світло, але обрахувавши все точно, гадаю, що часом буду міг зі своїх ощадностей післати щось до хати.

„Ех, мій любий Данильцю! щоби ти знав, яке це гарне місто той Париж. Тут бодай нема вічної мряки. Дощ часом паде, але це дрібний веселий дощик наперемішу з сонцем, якого я ніде ще не бачив. Я зовсім змінився! не повіриш, що ніколи вже не плачу."

Дочитав я до цього місця, коли почув під вікнами як задуднів віз по снігу. Він зупинився перед воротами і діти почали верещати:

— Пан підпрефект приїхав!"

Такі відвідини значили, що трапилося щось надзвичайного. Підпрефект приїзджав до міста раз або двічі на рік, і за кожним разом була це неабияка подія. Одначе в тій хвилині мене не цікавив приїзд підпрефекта, а лист мого брата. Тому-то саме тоді, коли розбавлені учні пхалися до вікон, щоби поглянути, як пан підпрефект вилазить з карити, я вернувся до свого кутка, щоби дочитати лист:

„Не знаю, чи знаєш Данильцю, що тато є в Бретанії і торгує яблочником як представник своєї фірми. Коли почув, що я став секретарем у маркіза, зараз запропонував мені, щоби маркіз замовив собі кілька бочок яблочника. На жаль, маркіз пе тільки вино і то неабияке, бо еспанське. Я написав про це татови та знаєш, що він мені відповів: „Якимцю! ти — осел!" Як звичайно. Та це не має значіння, бо в глибині душі він таки любить мене.

„Ти знаєш, що мама тепер сама. Ти повинен написати до неї, бо вона нарікає, що мовчиш.

„Я забув тобі сказати ще одну річ, яка напевно втішить тебе дуже: я маю окрему кімнату в студентській дільниці „Картіє Лятен"... подумай лишень! справжню кімнату як який поет, як це описують у повістях: з малим віконцем, що виходить на дах. Ліжко не дуже широке, але від біди на нас двох вистачило би. А в кутку є бюрко, що чудово надається до писання віршів.

„Я певний, що ти приїхав би зараз до мене, якби ти все це бачив. Я також хотів би тут бути з тобою і не зарікаюся, що колись викличу тебе сюди.

„Ну покищо не забувай за мене і не запрацьовуйся занадто в тій своїй ґімназії, щоби не занедужати.

Цілую тебе твій брат

Яким."

(Продовження буде.)

що ревізії, заповіджені згори булиб безцільні, бо з одного боку можна передбачити негативний вислід, бо інтересовані булиб упереджені, а з другого боку нема жадної гарантії, що по переведеній ревізії поодинокі співробітники цих інституцій не надужиють довіря своїх, можливо і льояльних зверхників та не використають льокалів господарських інституцій для власної мети.

„В дальшім ході своєї відповіди гор. староста зазначив, що хоч він не підозрівав інтервенюючих представників у співучасти в переховуванні вибухових матеріялів, то всеж вислідн останньо переведених, згідно із приписами, ревізій, ствердили безсумнівно, що в окремих одиниць українських господарських інституцій переховувано зброю та вибухові матеріяли, з чого льогічний вивід, що ті, які інтервенюють, не можуть ручити за своїх працівників, а тим самим бракує підстави впливати на польську пресу, щоби вона занехала обвинувачення українських товариств в діяльности, яка суперечить законам. На факт занепокоєння серед української інтелігенції з приводу останіх випадків, на який вказує делегація, городський староста зазначив, що вину за загострення ситуації мусять приписати собі самі українці, які довший час у справах саботажів та підпалів займали пасивне становище реєстраторів фактів та не здобулись на слова осудження.

Коли в дальшій розмові делегати зазначили, що факт мовчанки не може творити підстави до посуджування у співділанні з УВО — городський староста ствердив, що всеж має докази, що репрезентанти українських інституцій утримували звязок із УВО. Один з присутніх признаючись, зазначив, що догадується, який то факт має потверджувати контакт, бо це правда, що Головінський старався стрінутись з репрезентантами одного українського напрямку, врештою, не визначуючи мети розмови. Та всеж, хоч і висловлено згоду на стрічу з Головінським, ця обставина також не повинна бути доказом співпраці УНДО із УВО.

„На висловлену просьбу уділити постійну поліційну охорону для українських інституцій, городський староста відповів відмовно, мотивуючи своє становище браком дійсної потреби, а також перепрацюванням органів державної поліції.

„Незалежно від цього староста запевнив вібраних, що колиб була конечність, то поліційну охорону призначиться, а це в тій цілн, щоби не допустити до якихнебудь вибриків“.

Що діється в нашому краю.

ГАІ, ПОВ. ЛЬВІВ.

На село Гаї (за Винниками) найшла в неділю раненько, 5. жовтня ц. р., вже друга карна експедиція. Селяни, побачивши її здалека, втікали в сусідні села або крилися в лісах і полях. Коли карна експедиція прийшла в село (дальше пропускаємо). Місцевого пароха, дуже поважного о. Сохацького, арештовано під замітом переховування бомби. В церкві не було в цей день богослуження і село представляло образ повної мертвеччини. Коли карна експедиція виходила з села (конець пропускаємо).

ВИШНІВЧИК, ПОВ. ПІДГАЙЦІ.

У Вишнівчику, пов. Підгайці, була на днях карна експедиція. Подробиці такі, що про них не можемо нічого писати.

СОЛОТВИНЩИНА.

Дня 3. жовтня ц. р. над ранком зявилося двох постерункових в помешканні адв. д-ра Чорненка в Солотвині і на домагання виказалися письмом із суду такого змісту (переклад в українській мові): „Повітовий Суд в Солотвині у справі карній проти д-ра А. Чорненка і тов. за злочин з § 58. к. з. (головна зрада) і арт. 32 пат. про зброю постановляє: доконати на внесення органу держ. поліції ревізії особистої і домової в порі нічній в мешканні д-ра А. Ч. в Солотвині. — Уоснування: З донесення поліції з дня 30/9. 1930 ч. 179/30 слідує, що д-р А. Ч. є підозрілий у поповненні злочину з § 58. к. з. і в нелегальному посіданні зброї. Істнує уоснований здогад, що в тім помешканні находяться предмети, які становлять доказ вини. — З уваги на наглість справи і загрозу переступлення тяжчої кари, як 6 місяців вязниці, суд зарядив переведення ревізії в порі нічній. — Зеліньскі, суддя.“ — Ревізію переведено дуже подрібно, але очевидно нічого не знайдено.

У звязку з тою справою переведено дня 4. жовтня ревізію також у п. Стефанії Мотюківної в **Космачі,** якій поліційні органи закинули участь у тайній нараді, що нібито мала відбутися в домі адв. д-ра Чорненка в Солотвині.

Понадто переведено низку ревізій в селі **Росільній** між селянами і в місцевого пароха о. Яримовича.

МЕЛЬНИЦЯ НАД ДНІСТРОМ.

Дня 26. IX. арештувала поліція д-ра Діониза Щуровського, адвоката в **Мельниці над Дністром** (Борщівщина) та двох Іванюків (батька і сина). Син занятий в канцелярії д-ра Щуровського як мундант, а батько є шевцем. Арештовано їх без подання найменшої причини.

НАДВІРНЯНЩИНА.

Дня 26. вересня ц. р. державна поліція перевела 7-годинну ревізію в домі Дмитра Вереса, управителя школи у **Глинках** і відтак у ночі арештувала його сина Романа, укінченого студента IV. р. права, а 27. IX. арештувала і самого п. Дмитра Вереса. Обох арештованих відвезено критим автом до комісаріяту поліції в Надвірній, звідки 28. IX. відставлено їх до окружного суду в Станиславові. Дня 1. X. слідчий судля у Станиславові звільнив п. Дмитра Вереса, а його син Роман сидить ще дальше в арешті.

З 28 АРЕШТОВАНИХ — 26 УЖЕ НА ВОЛІ.

З Тернопільщини повідомляють нас, що там арештовано в останніх тижнях під замітом найріжнородніших злочинів загалом 28 учнів української державної гімназії, яку після того недавно розвязано. Після дуже строго й основно переводженого слідства 26 учеників випущено вже на волю, так, що у слідстві залишилося ще тільки двох учнів.

Справи православної церкви.

Дивне призначення.

Як повідомляють з Луцька, питання про обсадження катедри волинського архієпископа, яка мала бути обсаджена українцем, розвязане остаточно в той спосіб, що волинським архієпископом призначений еп. Симон, москаль з походження і з культури. Луцьким вікарним епископом має бути іменований арх. Дамаскин, дотеперішній настоятель Почаївської Лаври, теж москаль Коли до цього додати призначення на віроісповідного референта у воєвідстві москаля Голубовського — розгром української церковної справи на Волині є очевидний.

Зріст фльоти на Чорному Морі.

Букарештенська преса дістала відомости, що радвлада будує 5 нових воєнних кораблів, які призначені для фльоти Чорного Моря. З того один легкий кружляк, а решта великі торпедовці. За тиждень ці кораблі вже будуть на Чорному Морі. Досі чорноморська фльота мала 1 панцирний корабель, 4 легкі кружляки, 8 торпедовців і кілька кораблів старого типу. Торпедовці мають наймодерніше узброєння.

Анґлія хоче рости.

„Праґер Пресее“ подає з Льондону, що анґлійський уряд виготовляє новий закон, згідно з яким якабудь держава матиме право добровільно вступити в склад британської імперії як незалежна домінія, або заключити з Анґлією господарську й митну унію. У Льондоні відбуваються довірочні наради уряду і представників домінії у справі тих нових плянів Анґлії.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 10. ЖОВТНЯ 1930.

Олена Пчілка.

(1849—1930.)

(Посмертна згадка.)

Прийшла спізнена звістка з Київа: померла Олена Пчілка. Спізнена, бо інших ніколи не маємо. Хіба, що перебіжить якась через Берлін або Париж. „Хто такий? — питає дехто недочувши — Олена Пчілка? Невже-ж вона жила й досі?“

Є в цьому гіркому запиті дві ще гіркіші правди. Коли хто з наших земляків вмирає з якогонебудь боку преславної риської смуги, на другому боці довідуються про це як підчас кипучого бою; ні! таки після бою розсилають офіціяльні комунікати — істнують реєстри вбитих і полонених. Ми нині живемо звістками контрабанди, неперевіреними сплітками, здогадами. Друга правда: О. Пчілка належить до такої доби, яка давно завмерла в наших споминах. Небагато наших письменників доживає до 81 літ та ще менше йде після 50-ки з духом часу.

О. Пчілка — донька Петра Драгоманова — „поміщика середньої руки“, як каже вона сама у своїй автобіографії. Драгоманови мали грецьку кров; їх прізвище пішло від їхнього уряду державних „перекладачів“ (драгоман). Уже батько Пчілки писав сентиментально-народницькі оповідання і вірші, очевидячки ще по-російськи. Пчілка виховалась у містечку Гадячому на Полтавщині і на хуторі своєї мами, полтавської дворянки, Цяцьківни. Рідня була велика; шестеро дітей дожило до старших літ, а „декілька“ померло змалку.

Середовище було наскрізь українське. Батько залюбки сидів в книжках, мати любила співати та розказувати казки і пояснювати народній побут. Але в рідні йшла довга боротьба з московською мовою та культурою. Знайомі та гості розмовляли лише по московськи. Від хвилини, коли діти йшли до школи, до хати вдиралися російські „букварі.“ У старших клясах нелегко було протиставити Пушкінові та Лермонтові рідних авторів; адже й звеличник України, Гоголь, писав по-російськи. Треба було кликати на поміч — етнографію. Недалекий свояк А. Метлинський і близький сусід М. Маковський записували українські пісні.

У шкільних роках почався вплив брата О. Пчілки — М. Драгоманова, що був студентом київського університету, коли Пчілка переїхала після смерти батька до Київа. (М. Драгоманов уже в гімназії видавав рукописний часопис). Завдяки Драгоманову її вислали до пансіону. Скінчила вона пансіон у 1866 р., рік провела на селі, а в 1867 р. оселилася у брата в Київі. Там сходився кружок старших українських громадян: Антоновичів, Житецьких, Лисенків, Старицьких, а згодом молодших.

У 1868 р. О. Пчілка вийшла за П. Косача і виїхала з ним у Новгород-Волинський, де він служив як „предсідник зїзду мирових посередників.“ О. Пчілка виїхала туди з ідеєю придбаною в гурті київських приятелів: збирати етнографічні матеріяли. Характеристичні ознаки мови на Волині приваблювали її. Головно захоплювалася вона вишивкою. Перша її праця була про „Український орнамент“ (видрукована аж 1876 р.). В етнографічній збірці допомагали їй Драгоманов і Антонович своїми вказівками. Були на Волині і знайомі польські поміщики, що присилали їй свої збірники. У цьому часі приготовила вона матеріяли до студії „Вислід про колядки волинські.“

При цьому пересилала чимало музичного матеріялу Лисенкові, навязувала знайомости зі старими „українофілами“, що кохалися в бувальщині та побуті України.

У 1870 р. Драгоманов виїхав за кордон для студій; два роки пізніше О. Пчілка відвідала його у Фльоренції та в Римі. Вертаючи до дому переїзджала вона через Відень, щоби передати від брата деякі листи для знайомих галичан, що жили там (т-во „Січ“). Ось як пише Пчілка про це:

„Зустріч з галичанами здалась мені зовсім інакшою, аніж я собі уявляла, значно інтереснішою; до тієї пори ніякого виразного враження про них я не мала, бо не зустрічалась із ними, якщо не лічити побіжних зустрічів у Києві з Терлецьким і іншими, коли вони приїздили у справі переговорів з „Правдою“. Тепер особливо я зазнайомилась щиро з Мелітоном Бучинським. Бачилась з Окуневським, Гриневичем, Білинським. Бучинський і його приятелі — це були перші знані мені активні українці-галичани. Під той час приїздив до Відня дехто і з галицького жіноцтва: пригадую Софію Окуневську. Вона була в Відні недовго, але справила на мене враження високо-інтелігентної, захопленої вищими інтересами жінки. Я побачила, що й поміж жіноцтвом галицьким є течія національних настроїв. Через ту зустріч, хоч і дуже коротку, почалася і моя знайомість з іншим жіноцтвом галицьким, бо тоді часто між нами згадувано Кобринську-Озаркевич, хоч познайомилася в особистій зустрічі з нею я пізніше. Коли я вернулася додому і приїздила до Києва вже після повороту Михайлового в 1873 р. з закордону, я побачила велике захоплення його Галичиною й галичанами. Павло Гнатович Житецький пропонував назвати брата „Михайло Петрович Галицький“, до такої міри він був перейнятий інтересами до Галичини. Він привіз із собою дуже багато всяких фотографій галицьких типів, краєвидів, стародавніх церков і інших будівель Розмови його повні були про галицьких людей і галицькі справи, особливо справи тих молодих тоді галичан, Франка і Павлика, що він з ними зазнайомився при тій зустрічі.“

(Покінчення буде.)

Голос з царства тіней.

(Уваги з приводу листа Митрополита Сергія.)

I.

Митрополит Сергій, заступник московського патріярха, надіслав до Митроп. Діонізія листа з приводу майбутнього церковного Собору православної церкви в Польщі. Лист цей залишився без жадного відгомону, а це — шкода. Маємо перед собою цікавий документ, що виразно зазначує певні напрямні в церковній православній політиці й має не менше виразну тенденцію промовляти в імени українського народу.

Тому змушені й ми означити свою позицію, що є позицією віруючого українського громадянства, цілого українського православного населення, що живе по цей бік рижського кордону.

Митрополит Сергій дорікає Митрополитові Діонізієві, що той „неправно здобув автокефалію" за ціну „особистих прав і привілеїв" та натякає досить недвозначно, що цим самим створюється „канонічна можливість, щоби кожний епископ чи священик і вірний у Польщі відмовив послуху й шукав собі провідників за кордоном."

Не хочемо заперечити, що автокефалія православної церкви хорує на всі смертельні гріхи неканонічности. Згоджуємося також з особистою характеристикою Митр. Діонізія. Так, Митр. Діонізій до категорії мучеників не належить і здивовання Митроп. Сергія, чому, власне Митроп. Діонізій називається „блаженнійшим", — є увасадненим, бо й ми, віруючі, безмежно цим і здивовані й згіршені. Більше того, ми моглиб до цеї характеристики Митроп. Діонізія додати таких рис, що уста у Митроп. Сергія оніміліб.

Та трагедія Митр. Сергія полягає в тому, що вся ця правда, яку сказав він публично під адресою нашого князя церкви — не має переконуючої сили, хоч би через те, що голос Митр. Сергія є голосом з царства тіней.

Аджеж відомо нам, що Митр. Сергій, мимо свого високого становища є невільником совітської влади; що не в стані він оборонити ані авторитету, ані фізичного істнування православної церкви, яку він називає „Церквою Матірю"; що коли тут „вдираються католицькі натовпи до православних святинь, — там, в царстві тіней, вдираються до святині чекісти; коли тут загрожує православній церкві безправна ревіндикація 500 святинь, там — вони обертаються на клюби гри чи розпусти або, в кращому випадку — на театри й кіна; тут православні епископи улягають „лакомству лукавому", а там відбувається щось значно гірше: чи не епископи створили живу церкву, ламаючи авторитет Патріярха Тихона й Митроп. Сергія; чи не епископи публично здирали з себе ризи перед натовпом волоцюг, босяків, куховарок та повій і опльовували самого Христа; чи протестував Митр. Сергій враз зі своїми епископами, коли чекісти гнали на Соловецькі острови старого, заслуженого й укоханого українським народом Митроп. Липківського? Чи не сам, врештою, Митрополит Сергій твердив публично, відповідаючи папі римському, що в Росії немає переслідування „Матери-Церкви"?

Митрополит Сергій повинен собі усвідомити, що морального авторитету він в українському населенні не має; остільки не має, що не може переважити навіть такого слабого авторитету, яким є для віруючих Митрополит Діонізій.

Та й думаємо ми, що як заява Митр. Сергія про „свободу сумління" в Росії, так і останній його лист — подиктовані зовнішньою силою, якій на імя — Політбюро російської комуністичної партії. З почуття людяности ми співчуваємо Митр. Сергієві за його становище невільника, за його терпіння, коли він мусить бути безсилим свідком нечуваного в історії людськости погрому церкви, за щоденну наругу над православною вірою, за турботи за тих мучеників, які в льохах чрезвичайки оправдують свою віру в Бога... Ось чому суддею нашого сумління уважати його не можемо...

II.

Почуття людяности, проте, не можемо ми поширити аж так далеко, щоб прикрити ним навіть саму ідеольогію Митроп. Сергія. І коли трактуємо його голос, взагалі, як голос з царства тіней, коли виявляємо зрозуміння до його жалюгідного становища, коли відчуваємо його трагедію оголювання церкви в тій країні, що не визнає самої церкви, — тим більше наше здивування має бути тоді, коли бачимо, що, стративши всі позиції, репрезентуючи „ніщо", кермуючи тим, що перебуває в розсіянні, — в той же час Митроп. Сергій виявляє досить значну агресивність, обороняючи ідею церковного імперіялізму. „Матір-Церква", „російська церква", „вічний звязок з російською церквою", „православне населення Галичини", Митроп. Шептицький, як „навертач цілої України на унію" й т. д. — ось яка його термінольогія, якою щедро усіяний його лист до Митроп. Діонізія.

По цій термінольогії ніяк не можна пізнати, що писаний лист в комуністичній Росії. Противно, маємо враження, що ніби в цілій недоторканости панує ще в Росії режим Антоніїв, Євлогіїв, Віталіїв та інших „чудотворців". Про яку, власне **російську** церкву каже Митр. Сергій? Очевидно, що про **синодальну.** Очевидно, про ту, про яку у віруючих залишилися дуже немилі спогади, бо є то спогади про **продажність, назадництво, обернення білого духовенства на кріпацтво, використання церковної амвони для політичних цілей, цілковита відсутність соборности, зламання евангельських і канонічних засад підчас короткого панування в Галичині й тортурування Митрополита Шептицького, поборювання підчас відновлення української держави автокефалії української національної церкви то-що.**

Це така тяжка спадщина, з якою ніяк не личить виступати в ролі оборонця покривджених православних, що замешкують північно-західні українські землі. Не тому Митроп. Сергій проти автокефалії православної церкви в Польщі, що вона *антиканонічна*, а тому, що він, який хоче бути речником Церкви-Матери, є проти *кожної* автокефальної церкви. Не випадково він малює в чорних барвах положення автокефальної болгарської церкви, як не випадково робить натяк на тих, хто *„з національних причин"* буде підтримувати засаду автокефальности православної церкви.

Але чи не помилився Митроп. Сергій, кажучи про „російську Матір-Церкву"? Чи не пригадав він часом акту хрещення Руси за часів св. Володимира у Києві, що відбувся понад тисячу літ тому? Чи не пошукає в книжках дати заложення Москви? І, нарешті, чи не викличе він у своїй памяти указу Петра Великого про заснування Свят. Синоду? Коли Митроп. Сергій порівнле ці три історичні факти, — ми певні в тому, що він не згадає більше ані „про Матір-Церкву", не бажаючи кривдити хочби константинопольського патріярха, ані „про вічний" звязок з нею, не бажаючи кривдити історичні дати.

З точки погляду нашої, православних українців, не тому Митр. Діонізій „неправно чинить", що обстоює автокефалію православної церкви, а що проголошує її й править нею без Собору, впроваджуючи в її життя ті самі засади цезаропапізму у Варшаві, які ісповідує Митр. Сергій у Москві. І значно правильніше зробив би Митр. Сергій, колиб запитав Митропол. Діонізія про щось інше: „Чи щиро гадає він допровадити до скликання Собору, а, значить, до правного оформлення того, що істнує безправно? Чи, противно, знов запропастить цю справу, як усі інші, хоч і давав щодо них урочисті обіцянки перед Богом і цілою церквою?

Не можу знати, що взагалі відповість чи відповів Митроп. Діонізій на лист Митропол. Сергія, та на одне він не в стані відповісти ніколи: в якому випадку виконав він своє слово і чи, взагалі, виконає його колинебудь? Власне найбільше тому, православні українці невпинно домагаються від нього скликання Собору, який є *єдино-покликаний до розвязання усіх справ православної церкви в Польщі*, причому його рішення, згідно з церковним правом, будуть канонічні. Але в боротьбі за Собор, за організацію православної церкви в Польщі й за унормування релігійного життя *спираємося й спиратись будемо* не на авторитет Митроп. Сергія й Матери-Церкви, а на історично-церковні традиції, як зложилися вони *на українських землях* від часів Волод. Святого аж до наших днів.

О. Ковалевський.

ОСТАННІ ВІСТИ

ІНТЕРВЕНЦІЯ МИТР. ШЕПТИЦЬКОГО.

Митрополит Шептицький переговорював 8. жовтня з віцеміністром освіти о. Жонголовичем. Буде ще конферувати з мін. освіти Червінським і мін. справедливости Царом.

ПАТ подає, нібито на днях появиться спільний пастирський лист гр.-кат. владик у справі подій у Сх. Галичині.

АРЕШТУВАЛИ СВЯЩЕНИКА.

У Гаях біля Львова арештували місцевого пароха о. Сохацького. Польські джерела повідомляють, що... о. Сохацький належав до УВО та помагав членам тієї організації. о. Сохацького відставили до вязниці у Львові.

РЕВІЗІЇ НА ЗНЕСІННІ.

Політична поліція перевела ревізії на Знесінні біля Львова. Як подають польські джерела в читальні „Просвіти" найшли одну шаблю, російський баґнет, пистоль, одну українську мапу з 1918 р., спис збірок на політичних вязнів, обвинувачених у замаху на Сх. Торги. Переводили ревізії і по приватних хатах і найшли нібито у: Й. Кубича револьвер і 20 набоїв; у М. Чернія 1 набій, боксер і стрільний порох; у В. Жовніра 5 набоїв, відломки ручної гранати; в Л. Гошовського кинжал; у Й. Вертипороха 7 набоїв і поліційні книжки.

РЕВІЗІЇ Й АРЕШТУВАННЯ В ГОРОДЕНЩИНІ

Експедиційний відділ поліції перевів ревізії в Городенщині. Як подають польські джерела, в Серафинцях найшли в кооперативі гірничий порох, салітру та 3 рушниці, а в о. А. Стрільчука бравнінґ. Арештували 5 людей. У читальні „Просвіти" в Серафинцях найшли буцімто скриньку з вибуховим набоєм. Тіж джерела повідомляють, нібито в І. Малярчика, Вас. й Ів. Гуцуляків та Ів. Бойчука найшли вибухові матеріяли. І в інших громадах Городенщини перевели ревізії та арештування.

Б. ПОС. МАКСИМОВИЧА ВІДСТАВИЛИ ДО САМБОРА.

ПАТ повідомляє, що бувш. посла Максимовича арештували 26. вересня у звязку з ліквідацією „Пласту". Його передали окр. судові в Самборі під закидом держ. зради та забурення прилюдн. спокою.

УВО ДО ПОЛІЦІЇ?

Державна поліція в Городенці одержала анонімового листа з датою 3. жовтня. Лист підписала УВО, а зміст його такий: „До постерунку держ. поліції в Городенці. Справа арештування Сербінського. Арештований не має нічого спільного з нашою організацією. Ми готовимося до великого діла, наслідком якого потерпите величезні шкоди. Мусимо вам заплатити хлібом за хліб. Радимо краще слідкувати наших 6 пяток, що ділають на терені Городенки. Кожня з них слідкує кожен ваш крок. Маємо 30 членів Городенка, 3. жовтня 1930. УВО".

РОЗКРУТИЛИ ГАЛЬМУ ПРИ ПОЇЗДІ?

Дня 8. жовтня невідомі люди розкрутили в кількох місцях автоматичну гальму підміського поїзду, що їхав зі Львова до Зимної Води. Поїзд не міг тому в Зимній Воді задержатися та зробив іще з 200 м. Машиніст здержав поїзд поза стацією. Поліція здогадується, що поїзд ушкоджено, як він стояв у Львові, а може й підчас їзди.

ЗЕМЛЕТРУС У НІМЕЧЧИНІ.

У ночі 7. жовтня півд. Німеччину і зах. Тироль навістив землетрус. Филя землетрусу сягала по Берлін. У Норимберзі поспадали образи зі стін, мури зарисувалися, шиби потріскали, дахівки з ратуша поспадали. У Мюнхені були два потрясення.

„КОРОЛЬ ВЛОМНИКІВ" УТІК ІЗ ВЯЗНИЦІ.

Із тюрми в Ченстохові втік „король вломників" Ст. Ціхоцький. Він м. і. зорганізував був підкоп до держ. ґрафічних заведень у Варшаві, а на початку ц. р. невдалий влом до скарбниці Банку Польського в Ченстохові. Тоді Ціхоцького арештували. Небаром мав станути перед судом. Ціхоцький вистарався у вязничної управи, що йому вільно було голити людей у тюрмі. Дня 7. жовтня голив якогось тюремного функціонаря, а опісля не найшли вже Ціхоцького в його келії. Він вийшов попри вязничну сторожу у фризієрськім фартусі на подвіря, перескочив через паркан і автом віїхав на двірець. Поліція переводить облаву в цілому ченстоховському повіті.

НОВИНКИ

— **Вийшли на волю.** У середу, 8. жовтня, вийшли на волю із львівських арештів: Гриневич Степан, Радичів Володимир і Бойко Мирон. Вони були арештовані під закидом, нібито приготовляли замах на Рацлавіцьку Панораму у Львові.

— **Ідуть сніги.** Як подає АТЕ у північно-західній Росії упали сніги, які покрили землю грубою верствою. В деяких російських селах вже їздять санками.

— **Атеїстичний університет.** „Правда" пише, що в Ленінграді відкрито спеціяльний університет для виховання борців проти релігії. Студії на цьому університеті триватимуть 2 роки. Відкрито 4 факультети: антиправославний, антикатолицький, антимузулманський і антимагометанський.

— **Куди перенесено 6. українських послів-учителів.** Довідуємося, що бувших українських послів-учителів перенесено з рідних сторін на учительські посади в далекі польські сторони. А саме: п. Дмитра Великановича перенесено за Познань, а п. Мілену Рудницьку у варшавську шкільну округу (містечко Сеннікі).

— **Нова рептилька.** У Луцьку має виходити нова рептилька для селян, редактором якої має стати п. Тележинський, дотеперішній співробітник „Української Ниви", що малаб наразі заховати свій дотеперішній характер. Після виборів — доля „Української Ниви" остаточно вирішиться. У створенні нової рептильки брав ділильну участь п. Богуславський, з чого виходить, що новий орган має стати унікатом хрунівства.

— **Велика пожежа під Дрогобичем.** В селі Раневичі під Дрогобичем вибухла пожежа, яка спопелила 15 будинків, а саме будинки Федя Гавдяка, Дмитра Малиновського, Якима Ілика, Гриця Курчака, Петра Гавдяка, Дмитра Коханого і Василя Гавдяка. Причини пожежі ніхто не знає, „Бек Нови" плете безглузді теревені, що ті будинки підпалили „русини" з пімсти над українцями за їхні саботажі.

— **Цікавий процес у військовому суді.** У травні ц. р. військова поліція викрила в 26. полку піхоти зловживання, а саме виявилось, що деякі резервісти за хабарі дістають посвідки, що вони відбули місячні вправи, хоч цих вправ не відбули. Тепер у військовім суді у Львові почався процес проти 16 обвинувачених в цій справі, між якими на лаві обвинувачених засів майор Осип Модест Наварецький і кількох підстаршин 26. п. п. Акт обвинувачення говорить, що вище згадані за 20—30 долярів звільняли резервістів від вправ.

— **На два роки вязниці.** Молодий хлопець Степан Дацко із Ричок у Равщині пострілив лісничого Юліяна Сироїжку із пімсти за те, що той лісничий колись також стріляв до нього і поранив його. На днях Дацко відповідав за свій вчинок перед львівським судом присяглих і за те, що стріляв до лісничого із наміром убити його, Степена Дацка засудили на 2 роки вязниці. Обвинуваченого боронив д-р Шевчук.

— **Під увагу тим, що купують вуголь.** Львівське Городське Староство рішило перевести докладну, постійну і фахову контролю над продажю вугля у Львові. З тією метою буде утворена в порозумінні з Союзом вуглевих гуртівників, Товариством дрібних християнських купців і Т-вом дрібних опалових купців постійна делегація, яка переводитиме контролю над 1) видачею нових вагонових бльочків, що матимуть число воза, день і годину, коли дотичний вантаж зважено, вагу брутто і нетто, рід опалу і печатку Союзу вуглевих гуртівників; 2) установить контрольорів, що провірюватимуть щодня всі ваги помостові, вози, призначені до воження вугля і вже зважений вуголь і в обсязі звірців і в обсязі міста. Таким чином населення матиме певність, що закуплений опал буде добре і справедливо зважений. Ця контроля введена при помочі поліції з днем 6. жовтня ц. р. Тому всі, що купують вуголь, повинні відтепер домагатися від доставців посвідок з печаткою Контрольного Комітету важення опалу у Львові.

— **Після вбивства служниці у Львові.** Як відомо, на горбах на Вульці у Львові найдено труп задушеної служниці Ксені Пужак. Дальше слідство виявило, що вона служила при вул. Сикстуській 56 у Вайнгартена. У звязку з тим убивством, арештовано нареченого Ксені Франца Войтила із Глинська. Він зразу не хотів признатись до вини, але вкінці признався, що Ксеня була вагітна, а він не маючи грошей, щоби заплатити лікареві, рішив сам усунути її плід і при цій „операції" на узгірях Вульки, Войтило заткав Ксені рот, щоби вона не кричала з болю, наслідком чого Ксеня задушилась. Слідство ще не скінчене.

— **Напад на пошту.** До поштового уряду у Вильні прийшло кількох бандитів, одягнених у одностроі поштових урядовців, які предкладаючи фальшиві документи від дирекції пошти, зажадали 25.000 золотих. Урядовець видав їм 25.000 зол., але по хвилині ця справа видалась йому підозрілою і він покликав поліцію. Бандитів арештовано і виявилось, що цей хитрий напад інспірували деякі поштові урядовці, які втратили посаду.

10. жовтня ц. р. це останній день вношення виборчих рекламацій!

— **Пітігріллі у Варшаві.** Популярний італійський письменник Діно Сегре, який видає свої твори під псевдонімом Пітігріллі, приїхав до Варшави. Його твори повні гострої іронії, забарвлені легким цинізмом, багаті в обсервацію, розходяться у численних перекладах по цілій Европі, хоч їх літературна й мистецька вартість не надто висока.

— **Інститут Соціяльної Гигієни на Закарпатті.** Як довідуємося, 27. вересня в Ужгороді відкрито державний Інститут Соціяльної Гигієни. При інституті працюватиме окрема школа для виховання фахових породільниць та гінекольогічний відділ, що має на меті також боротьбу проти великої смертности дітей серед населення Закарп. України.

— **Там більше читають як у нас.** Одною із мір культурности народу є кількість його бібліотек і прочитаних книжок. Як подає статистика, в самій Чехії і Моравії є 12.000 публичних бібліотек. За один рік кількість книжок у тих бібліотеках збільшилась на 3,865.410 томів. В тих бібліотеках позичає книжок аж 9,943.824 читачів. Словаччина має 3.591 бібліотек із 104.265 книжками та 119.789 читачами. На Закарпатській Україні є тільки 32 бібліотеки, в яких є 42.350 примірників книжок.

— **Великі повені в Китаю.** Англійська преса сповіщає, що китайська ріка Тей-ма-танґ вилила так нагло, що підчас повені згинуло майже 6.000 осіб. Десятки тисяч населення опинились без даху над головами.

— **Згинула летунка.** Англійська летунка Брюс, яка полетіла літаком до Індії, пропала без сліду. В останне її літак бачили над перським заливом. Є переконання, що ця летунка згинула в летунській катастрофі, бо якраз тоді над перським заливом шаліла буря.

— **Маленький та важненький.** Коли міністр Черчіль мав 25 літ, він вперше виступив на політичну арену, а саме так, що їздив по цілій Англії та Америці і більших містах, виголошував відчити на політичні теми і тим чином за рік заробив 50.000 долярів. На днях його син 19-літний Рандольф Черчіль виїхав до Америки, де виступатиме по містах із рефератами на таку тему: „Чому я консерватист і чому кабінет Мекдональда мусить впасти". Соціялістична преса пише, що цей реферат повинен мати такий заголовок: Чому я їжджу з рефератами? Бо хочу заробити 50.000 долярів".

— **Слуги танцюють з королевою.** В Англії зберігся стародавний звичай, згідно з яким королівська родина раз на рік улаштовує для двірської служби баль і королева має танцювати зі своїми слугами. На днях улаштовано таку забаву в замку Бальмораль в Шкоції. Під звуки двірської музики англійська королева Мері танцювала зі своїми льокаями шкоцькі танці, кадриля і вальса, а престолонаслідник, князь Валії витанцьовував чарльстона із служницями.

НА МУЗИЧНІ ТЕМИ.

Вчіться співати.

Українці — співучий нарід. Так звичайно кажуть. Правда! Українець любить співати, але він часто й думає, що співати — значить кричати так, „як дзьоб виріс", або „як мати навчила". Аби тільки сильно, аби „гору" взяти. Ми співучий нарід; але чим пояснити собі те, що прим. на останнім концерті елевів Інституту ім. Лисенка (середні і вищі роки) в червні ц. р., на 15 елевів було всього 2 (двох) співаючих (сопран, тенор). Годі собі це пояснювати „відсутністю средств", бо коли є такі, що можуть учитися гри на фортепяні і скрипці, то мусять бути й такі, які малиб за що вчитися співу. Не можна й думати, що у нас спеціяльні таланти лишень до фортепяну і скрипки, а голосових матеріялів нема. Знаємо з досвіду, що у нас таких матеріялів богато, дуже богато. Але — і це якраз чисто українське — ми думаємо, що до співу не треба науки, що деклямувати може кожний, якому язик рухається, що бесідником є кожний, хто потрапить годину-дві говорити на-память. На те, що наші співаки-хористи скоро хрипнуть, декляматорки — не чути в другім куті салі і не розуміти слів на половину, що бесідник по своїй голосній промові чується, якби копу змолотив, — на те ми не вважаємо, бо так з тим зжилися, що це у нас найприродніше явище.

У нас вкоренилася думка, що співу може вчитися лишень той, що хоче „йти на сцену". Натомісць уважалиб ми дурним того, який учиться „для себе", чи „для домашніх потреб", хоч учимося грати на фортепяні і т. д. також звичайно „для себе"; цього вчимося тому, бо без науки ми навіть „бренькати" не вмілиб. Але я певний, що якби ми могли гупати на фортепяні „самі з себе", як гупаємо по голосових струнах „самі з себе", тоді на науку фортепяну і т. д. записувалисяб лише ті, які хотілиб „іти на сцену".

Цей погляд, що лишень великі голоси можуть учитися співу, а не пересічні смертельники, довів до того, що від науки співу у нас сторонять, але вчаться грати на інструментах, хоч тут наперед ніхто не може осудити, чи є талант, чи ні. Цьому останньому ми не дивуємося, бо тут рішає замилування; але як таке вистарчає до науки гри на інструменті, то чому уважаємо науку співу за щось зовсім надзвичайного? — В Німеччині тисячі жінок і мущин учаться співати, хоч на сцену може йти лишень малий відсоток і тому більшість про сцену не думає. Ба, нераз показується, що людина, яка ніколи не думала бути на сцені, йде туди, бо щойно школа відкрила в неї талант. Однак це виїмки; звичайно вчаться співу, бо спів люблять. Це вистарчає, **бо кожна нормальна людина зі слухом може вчитися співу, а якщо спів любить, то повинна вчитися співати.**

Ця наша байдужість до науки співу має ті наслідки, що наші поняття про красу в співі є доволі примітивні. Нам імпонує в співі сила, хоч співак не є боксером, ні силачем. Без сумніву, що співак потребує нераз сильних акцентів, але і в цьому мусить бути краса, а не брутальний крик. Ми так привикли до того, що нас здивувалоб, якби баси в хоровому співі не закричали у вищих тонах тенорів, а тенори „вгорі" не червонілиб. Не диво, що тенор, який „витягне" високе „бе", „ґа" — про „це" я не говорити — є предметом адорації.

Звідки цей подив „гори" в співі? — В матеріяльному розумінні „гори" в співі **нема.** Переконання, що чим вище „в гору", тим тяжче співати — находить ніби підтвердження в житті: під гору тяжко йти. Цей фізичний рух перенесено і на спів. Думаємо, що у вищих позиціях мусить бути фізичний рух, праця. Тимчасом крім видихового воздуху нема іншої праці. Бо працею годі назвати те, що горло зміняє дещо своє положення, а саме: **при темних, басових тонах воно в найвищому положенні, а чим ясніший, вищий тон, тим горло йде нижче, в долину!** (Найнижче воно тоді, як позіхаємо; тоді й найбільш отворене). Тим ріжниться добре вишколений співак від ляіка, який **тисне „яблоко Адама", в долішніх тонах в долину, в якому воно підскакує в гору у вищих тонах,** замикаючи свобідну струю видиху; це пізнаємо по теноровій горі баса, гострій горі тенора, ;

оіжкій або й рвячій — сопрана. Причиною цього є те, що коли „яблоко Адама" йде в гору, то на голосові струни лягають т. зв. кишеневі струни (губи), через що голосові струни не можуть дрожати, вібрувати, лишень на краях. При правильному співанні їх відділює надутий „вентрікель Морґаня" і тому голосові струни можуть дрожати свобідно в цілости, даючи повний тон. Тому-то у доброго баса найнижчі тони є тонами, а не хрунькаванням чи медвежим воркотанням, а ріжниця в красі тону між горою і долиною є мінімальна; тому-то в тенора або сопрана і високі тони не є гострі, стиснені, а повні і мягкі. При неправильному співанні ударяють себе голосові струни, співак скоро хрипне, а вкінці дістає згрубіння струн, яке звичайно є початком кінця чи то співацької карієри, чи співання взагалі.

Наука співу полягає на виключенні невластивих чинностей горла й устної ями. Це дається пояснити приміром: Хто не вчився йти руками по драбині, той вимахує ногами і цілим тілом, хоч ці рухи є зовсім зайві і людину томлять. У співі „працюють" в горлі голосові струни, а всі зайві рухи сусідніх органів треба вилучити. Це найтрудніше! Вміючи це, не відчуваємо співу як тяжкої роботи, але як забавку. (Втома по довшім співанні є наслідком довгого глибокого віддиху). Натомісць хто забарикадує дорогу видихові, стисне горло „як цитрину", в кого язик бігає, як хоче, а мязи лиця, як у мумії, цьому — без сумніву — тяжко „витягнути гору".

Ми, як співуча нація, яка дійсно любить спів, повинні звернути на це дещо більше уваги. Як хочемо, аби наша співацька культура піднеслася, то мусимо заохотити до науки співу ширші круги бодай молоді. **Треба вибити собі з голови думку, що співу треба вчитися тільки тому, хто думає посвятитися сцені. Кожний, хто любить співати, повинен учитися співу.**

Д-р Юрко Степюк.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

МАКСИМІЛІЯН ЗЕЛЕНИЙ.

Дня 1. жовтня ц. р. помер **Максиміліян Зелений**, емеритований управитель 4-кл. народньої школи в Миклашеві, львівського повіту. Небіщик уродився в селянській хаті 1860 р. в Камянці Лісній, равського повіту. Батьки, бачучи талант та велику охоту до науки у своєї дитини, віддали малого Максима до академічної ґімназії у Львові. По скінченні 4-ох ґімназійних кляс перейшов до державної учительської семинарії у Львові; іспит зрілости зложив тут у 1883 році і з того часу став учителювати по черзі в народніх школах в Печихвостах, жовківського повіту та в Жовтанцях, Вислобоках і Миклашеві, львівського повіту.

З небіщиком зійшов у могилу клясичний тип народнього вчителя старшого покоління минулого століття. Визначаючись гарним педаґоґічним хистом та маючи серце, повне любови для малечі, виховав він два покоління ідейних і свідомих громадян. Як син селянської маси, покійний станув у лавах народовецьких освітніх робітників і виполював буряни москвофільства невсипущо, жертвенною працею. Читальні „Просвіти" — ось головне поле його культурної праці. Не було ніколи такої негоди чи непогоди, що моглаб стримати небіщика від праці в читальнях „Просвіти" у себе дома і в околиці. Цікавився живо народнім політичним життям, культурою і літературою. Читав багато, читав до останньої хвилини життя; повіки на вічний сон замкнув буквально з книжкою в руках.

В похоронах небіщика, що відбулися дня 3. жовтня ц. р. на Личаківському кладовищі, взяла участь численна його родина, багато приятелів і знайомих, селянські делеґації з тих сіл, де він учителював та представники рідно-шкільного вчительства і „ВПУВ". Попращав небіщика п. Іван Стронський в імени всього українського вчительства — В. Й. П.!

СПОРТ

Україна—Гасмонея.

Товариські змагання між повищими дружинами відбудуться в неділю 12. жовтня в год. 11. передполуднем на грищі Гасмонеї. Обі дружини виступлять у своїх репрезентаційних складах, а що гра не розрахована на здобуття пунктів, тому слід надіятися, що буде вестися без всякої бруталькости і дасть публиці, яка певно численно явиться на цих змаганнях, богато емоції і вдоволення.

Легкоатлетичні змагання в Перемишлі.

У днях 18. і 19. жовтня ц. р. улаштовує У. С. К. „Беркут" легкоатлетичні змагання. До участи в змаганнях запрошує „Беркут" усі спортові клюби в краю. Програма: Жінки: 60 м., мет. диском, кулею і скок в довжінь. Мужчини: біги 100 м., 200 м., 400 м., 800 м., 3000 м. Мети: диском, ратищем і кулею. Скоки вгору і вдовжінь. Зголошення слати на адресу: Михайло Дунай, Перемишль, Костюшка 3/І.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 8. жовтня п. м. масло солене експортове 3·70 зол., масло пріма бльокове 3·60 зол., літра молока 0·29 сотиків; літра сметани 1·40 зол., копа яєць 11·00 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Четвер, 9. жовтня, год. 7·30 вечором „Дімок трьох дівчат".
Пятниця, 10. жовтня, год. 7·30 вечором „Вивласнений" і „Меґає" Веляньского.
Субота, 11. жовтня, год. 7·30 вечором „Галька".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Щодня „Хоробрий вояк Швейк".

Малий Міський Театр:
Четвер, 9. жовтня, год. 7·30 веч. „Екзотична кузинка".
Пятниця, 10. жовтня, год. 7·30 веч. „Екзотична кузинка".
Субота, 11. жовтня, год. 7·30 вечором „Вічне перо".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: Залізна маска (з Фербенксом, на осн. Ол. Діма).
КАСІНО: Звукова фільма: Ревія Голівуду.
КОЛЬОСЕЙ: Нечинне.
КОПЕРНИК: Звукова фільма: Роскоші небезпеки.
ЛЕВ: Звукова фільма: „Жінка, яка тебе ніколи не забуде".
МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: Роскоші небезпеки.
ОАЗА: Дівчина в Каїро.
ПАЛЯС: Звукова фільма: „Вальс кохання".
ПАН: Два світи (Схід і Захід).
ПАСАЖ: Заморські чорти. Американська комедія.
ПРОМІНЬ: Крик життя.
РАЙ: Звукова фільма: Парада кохання.
ХИМЕРА: Чесноливі дівчата.
СТИЛЕВЕ: Пожежа сердець.
ФАТАМОРГАНА: Мельодія сердець.
УТІХА: Леґіон засуджениць.

Програма радіо.

Пятниця 10. X. 1930.

Варшава (1411,7) 12·10 Грамофонові плити. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·05 Спів Аксель Гарді. **Льондон** (356,3) 19·40 Концерт. **Берлін** (419) 17·30 Арії та пісні. **Харків** (426) 19·00 Авдиція для дітей. **Стокгольм** (435,8) 17·00 Грамофон. плити. **Рим** (441,2) 12·45 Радіоквінтет. **Праґа** (486,2) 16·30 Камеральна музика. **Відень** (516,3) 15·20 Капеля Сільвінґа. **Будапешт** (550,5) 13·30 Циганська оркестра. **Москва** (1481) 17·30 Концерт.

Субота 11. X. 1930.

Варшава (1411,7) 12·10 Грамофонові плити. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·30 Скрипка: Нурмі. **Льондон** (356,3) 15·45 „Богема" Пуччіні. **Берлін** (419) 16·30 Концерт. **Харків** (426) 16·00 Оперова музика. **Стокгольм** (435,8) 19·00 Кабарет. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Праґа** (486,2) 18·20 Пісні. **Відень** (516,3) 17·45 Осінні пісні, співає Едита Авст. **Будапешт** (550,5) 12·05 Військова оркестра. **Париж** (1724,1) 13·30 Грамофонові плити.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооператива Український Театр у Львові, Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові.
Делятин:
10. X. „Меді". 690
До дня 1. листопада театр перебуде на провінції і відвідає такі міста: Снятин, Коломия, Гвоздець і Отинію. — Дня 1. листопада виставить театр у Станиславові оперетку „Прегарну Олену".

Бібліотека Т-ва „Просвіта" у Львові повідомляє своїх читачів -чок, що від нині буде відчинена для **випозичення книжок: в понеділок, середу і пятницю від 12—2 год. і в неділю від 12—1 год.**

Виказ жертв зложених українською кольонією в місті Seraing у Бельгії, на політичних вязнів (в бельг. франках): 1. Мельничук Василь 20. 2. Савка Строн 20. 3. Роздобудь Михайло 10. 4. Марков Антін 10. 5. Мельничук Семен 10. 6. Ткачишин Стефан 10. 7. Грицак Дмитро 10. 8. Пишний Михайло 10. 9. Джуран Василь 10. 10. Вазіч Марко 10. 11. Станисіч Сава 10. 12. Зелен Лука 5. 13. Раміч 5. 14. Коюндзіч 5. 15. Скоро Юрко 20. 16. Чердіч 5. 17. Мартин 5. — **Разом бельг. франків 175·—.**

Подяка.

Провидіння Боже покликало дня 1. жовтня Нашого Найдорожчого Батька, Мужа і Дідуня Максиміліяна Зеленого ем. упр. шк. в Миклашеві. У тім горі зазнали ми великого співчуття від близьких і знайомих, тому хоч цією дорогою складаємо Їм щиро-сердечну подяку. Особливо дякуємо о. канцлеру Ґалантові за уділення св. Тайн. Всч. оо. сов. Дудкевичові, Новосадові, сов. Білинкевичеві, пар. Грибович Хомиові, Чемеринському за ласкавий провід жалібного походу і проведення Покійника на місце вічного спочинку. Дякуємо представникам учит. Організ. Вп. П. за участь у похоронах, а Вп. п. дир. Стронському за надгробне слово, а також представникам тов. „Основа", зокрема Круж. Студ. Рільн. Дякуємо Вп. Д-р Приймі за лікарську поміч, Д-р Дзеровичеві за безінтересовні відвідини. Вп. п. радн. Купчинському та його хорові. Вп. П. дир. Тимчаківській за її труди в часі недуги помершого. Громадянам сіл Вислобік та Миклашева і всім Тим, які своєю участю причинилися до звеличання похоронного обряду. Щиро-сердечне Спаси-Біг.

707 Жінка, діти, зять, внуки.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.